

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Τ Η Σ Α Κ Α Δ Η Μ Ι Α Σ Α Θ Η Ν Ω Ν

ΣΥΓΓΡΑΦΗ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ:
ΜΑΡΙΑ ΚΑΣΙΜΑΤΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΚΑΙ ΦΤΟΧΟΙ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος γεννήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου του 1867 στην Κωνσταντινούπολη. Ο πατέρας του, Διονύσιος Ξενόπουλος ή Ξυνόπουλος καταγόταν από τη Ζάκυνθο και η μητέρα του, Ευθαλία Θωμά, από την Πόλη και συγκεκριμένα από το Φανάρι. Ο πατέρας του, κατά την περίοδο βασιλείας του Όθωνα, κατατάχθηκε στο ιππικό, αλλά, επειδή θεώρησε ότι αδικήθηκε στις κρίσεις και στις προαγωγές, έφυγε για την Κωνσταντινούπολη όπου ασχολήθηκε με το εμπόριο. Ο Γρηγόρης ήταν το πρώτο παιδί της οικογένειας και έζησε τα παιδικά και τα εφηβικά του χρόνια στη Ζάκυνθο μαζί με τα αδέρφια του. Το 1881, μαθητής Γυμνασίου ακόμη, ιδρύει μαζί με τους συμμαθητές του τη χειρόγραφη εφημερίδα *Αγάπη*. Το 1883 γράφεται στο Πανεπιστήμιο Αθηνών για να σπουδάσει φυσικομαθηματικός. Σε ηλικία δεκαέξι ετών γράφει το πρώτο του μυθιστόρημα, τα *Θαύματα του Διαβόλου*, το οποίο έμεινε ανολοκλήρωτο. Παράλληλα, αρχίζει τη συνεργασία του με τη *Διάπλαση των Παίδων*, δίνοντας μεταφράσεις και διασκευές γαλλικών διηγημάτων.

Το 1885 αρχίζει να δημοσιεύει φιλολογικά και κριτικά κείμενα στο **Αττικόν Ημερολόγιον**, στην Εβδομάδα του Ειρηναίου Ασωπίου, στον **Ραμπαγά** και στα **Εκλεκτά Μυθιστορήματα**. Τέσσερα χρόνια μετά, το 1889, προκύπτει η τακτοποίηση των στρατολογικών του υποχρεώσεων και επισκέπτεται τη Ζάκυνθο. Εξαιρείται όμως της στρατολογίας λόγω αναπηρίας, καθώς είχε από μικρό παιδί ανίατη αγκύλωση στον αγκώνα του δεξιού χεριού του.

Τον **Αύγουστο του 1891** δημοσιεύει στη Διάπλαση των Παίδων το παιδικό μυθιστόρημα **Η Αδερφούλα** μου και γίνεται έκτακτος συνεργάτης. Είναι το πρώτο του έργο που γράφει στη δημοτική. Το **1894** παντρεύεται την Ευφροσύνη Διογενίδη με την οποία απέκτησε μία κόρη. Έναν χρόνο αργότερα γίνεται εκδότης-διευθυντής του περιοδικού **Εικονογραφημένη Εστία**. Έναν χρόνο όμως μετά διακόπτει την κυκλοφορία του περιοδικού «επ' αορίστω», ερχόμενος σε ρήξη με τον Γεώργιο Δροσίνη που του την είχε εκχωρήσει. Την ίδια χρονιά χωρίζει φιλικά από την Ευφροσύνη Διογενίδη. Το **1896** γίνεται αρχισυντάκτης του περιοδικού **Η Διάπλασις των Παίδων** και αρχίζει να δημοσιεύει το παιδικό χρονογράφημα με τίτλο **Αθηναϊκές επιστολές**, υπογράφοντας ως «Φαίδων». Εκτός από το όνομά του με το οποίο υπογράφει τις μεταφράσεις του, χρησιμοποιεί διαδοχικά τα ψευδώνυμα «Κίμων Αλιίδης», «Πυργωτός», «Κυρά Μάρθα», «Τρισεύγενη», «Έφιλον», κ.α. Την ίδια χρονιά γνωρίζει και ερωτεύεται τη Χριστίνα (Τίτα) Γ. Κανελλοπούλου, την οποία παντρεύεται τον **Απρίλιο του 1901**.

Τον Νοέμβριο του 1903 με τη μελέτη του «Ένας ποιητής», που δημοσιεύει στο περιοδικό **Παναθήναια**, κάνει γνωστό στο ευρύτερο κοινό τον Κωνσταντίνο Καβάφη. Ακολουθεί το τρίπρακτο δράμα του **Το μυστικό της Κοντέσσας Βαλέραινας**, το πιο συγκροτημένο τεχνικά έργο του, το οποίο ανεβαίνει από τη **Νέα Σκηνή** και γνωρίζει θεατρική αποτυχία, που τον απογοητεύει και τον οδηγεί σε τετράχρονη θεατρική αποχή. Τον **Απρίλιο του 1905** δημοσιεύει στο περιοδικό **Παναθήναια** το διήγημα **Ο Κόκκινος Βράχος** το οποίο ανεβάζει η

Κυβέλη σε διασκευή με τον τίτλο **Φωτεινή Σάντρη** στο θέατρο **Πανελλήνιον**. Ακολούθησαν και άλλες παραστάσεις τόσο από τον θίασο της **Κυβέλης** όσο και από τον θίασο της **Μαρίκας Κοτοπούλη**.

Το **1913** προσλαμβάνεται τακτικός μυθιστοριογράφος στην εφημερίδα **Έθνος**. Η συνεργασία αυτή θα κρατήσει μέχρι το 1926, οπότε και θα αποχωρήσει για να δημιουργήσει το περιοδικό **Νέα Εστία**. Θα επανέλθει το 1931, αλλά για μικρό χρονικό διάστημα, μέχρι το 1933. Το **1917** εκλέγεται τακτικό μέλος του Φιλολογικού Συλλόγου **Παρνασσός**. Το **1919** αρχίζει να δημοσιεύει στο **Έθνος** το κοινωνικό μυθιστόρημα **Πλούσιοι και φτωχοί**. Έχει θεωρηθεί ως ένα από τα σημαντικότερα έργα του και ένα από τα καλύτερα νεοελληνικά πεζογραφήματα. Την ίδια χρονιά υποβάλλει υποψηφιότητα για το **Εθνικόν Αριστείον Γραμμάτων και Τεχνών**, αλλά βραβεύεται ο **Ιωάννης Γρυπάρης**. Το ίδιο συμβαίνει και την επόμενη χρονιά και ο **Ξενόπουλος** διαμαρτύρεται επικεντρώνοντας την επίθεσή του στον **Γεώργιο Δροσίνη**, τμηματάρχη τότε **Γραμμάτων και Καλών Τεχνών** του Υπουργείου Παιδείας.

Το **1929** δίνει διάλεξη με θέμα **Σύγχρονη Νεοελληνική Ποίηση** στον Φιλολογικό Σύνδεσμο **Παρνασσός** και τον **Ιανουάριο** του 1931 ο **Κωστής Παλαμάς** και ο **Παύλος Νιρβάνας**, με έκθεσή τους στην **Ακαδημία Αθηνών**, τον προτείνουν για την έδρα της **Τάξεως των Γραμμάτων και Τεχνών**. Τον **Φεβρουάριο** της ίδιας χρονιάς εκλέγεται τακτικό μέλος της **Ακαδημίας Αθηνών**. Το **1934** μετέχει ως ιδρυτικό μέλος στην ίδρυση της **Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών**. Το **1935** ο καθηγητής **Φ. Μάρσαλ** δίνει διάλεξη στο **Βασιλικό Κολέγιο του Πανεπιστημίου του Λονδίνου** με θέμα **Θεατρικά τινά έργα του Γρηγορίου Ξενόπουλου** και το **1937** εκλέγεται **Πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών**. Την ίδια χρονιά ο **Ραδιοφωνικός Σταθμός του Μπάρι** μεταδίδει διάλεξή του με θέμα **Η Νεοελληνική Ποίηση**.

Το **1944** στα **Δεκεμβριανά** εγκαταλείπει το σπίτι του εσπευσμένα ύστερα από προειδοποίηση για ανατίναξη του από τον **ΕΛΑΣ**.

Καταστρέφεται ολόκληρο το αρχείο του (ανέκδοτα χειρόγραφα, αλληλογραφία και το αρχείο της Διαπλάσεως των Παίδων). Τον Ιανουάριο του 1945 οργανώνεται στο Θέατρο Κοτοπούλη παράσταση για οικονομική ενίσχυσή του και τον Μάρτιο εγκαθίσταται στο σπίτι του γαμπρού του από την κόρη του Λεονή, Βάσου Βαλασάκη, στην οδό Επτανήσου 38 και Αγίου Μελετίου. Εκεί περνάει και τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Πέθανε στην Αθήνα, στις 14 Ιανουαρίου του 1951, και η κηδεία του έγινε δημοσία δαπάνη.

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

Ο Πώπος Δαγάτορας, μοναχοπαίδι μιας ζακυνθινής οικογένειας εμπόρων, όταν εκφράζει τον έρωτά του στην όμορφη γειτονοπούλα του, Κλεμεντίνα Ρουκάλη-Φαραού, αγνοεί παντελώς τις κοινωνικές διαφορές των οικογενειών τους. Κι ενώ η Κλεμεντίνα τον συμπαθεί και το ειδύλλιό τους έχει πρόσφορο αισθηματικό έδαφος για να εξελιχθεί, ο Πώπος συνειδητοποιεί ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει, διότι δεν ανήκει στην ίδια ράτσα με την αγαπημένη του. Παρά το γεγονός ότι η οικογένειά του ευημερεί οικονομικά, μαθαίνει και διαπιστώνει ότι υπάρχει κάποια άορατη εγγενής δύναμη, η οποία κατατάσσει τους ανθρώπους σε πλούσιους και φτωχούς, και αυτή την απηνή ανισότητα, όπως ανακαλύπτει αργότερα ο Πώπος, μόνο ο σοσιαλισμός μπορεί να τη θεραπεύσει.

Κριτική της Λεύκης Σαραντινού από το ηλεκτρονικό περιοδικό literature

(www.literature.gr/ploysioi-kai-ftochoi-grigorios-xenopoylos-ekdoseis-psychoyios)

ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το μυθιστόρημα «Πλούσιοι και φτωχοί», το πρώτο της κοινωνικής τριλογίας μαζί με το «Τίμιοι και Άτιμοι» και «Τυχεροί και Άτυχοι», γράφτηκε και δημοσιεύτηκε στο Έθνος την περίοδο 1918-1919, αλλά αναφέρεται στη γέννηση του αγνού σοσιαλισμού στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα. Πολλοί θεώρησαν ότι ο συγγραφέας παίρνει θέση υπέρ του σοσιαλισμού. Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν αποδεικνύεται από μια νηφάλια και αμερόληπτη ανάγνωση του έργου. Ο συγγραφέας, όπως μαρτυρά και ο ίδιος, ούτε αντικρούει αλλά ούτε και συμεριζεται πέρα για πέρα τις ιδέες του ήρωά του και των συντρόφων του. Σκοπός αυτού του μυθιστορήματος είναι η παρουσίαση των κοινωνικών ανισοτήτων εκείνης της χρονικής περιόδου, η εμφάνιση στις διακυμάνσεις της ψυχογραφίας του πρωταγωνιστή, αλλά και η αποτύπωση της επίδρασης της θεωρίας του σοσιαλισμού στον ίδιο και στον κοινωνικό του περίγυρο. Εκφραστής αυτής της θεωρίας, στην πραγματικότητα, ήταν ο Γάλλος φιλόσοφος και μαθηματικός Αύγουστος Κοντ.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Τα λογοτεχνικά έργα και κυρίως τα μυθιστορήματα μας δίνουν τη δυνατότητα να εμβαθύνουμε στο ιστορικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής, την οποία αναπαριστούν, αλλά και στην ψυχοσύνθεση των ηρώων. Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος είχε τη δεξιότητα να περιγράφει με ιδιαίτερη γλαφυρότητα τα διάφορα μέρη, να προσδίδει έντονη παραστατικότητα στους διαλόγους των ηρώων του και να διεισδύει στον ψυχισμό τους. Το σκηνικό εναλλάσσεται από τη Ζάκυνθο στην Αθήνα, από την επτανησιακή συνοικία και τα υψώματα του νησιού στο κέντρο της Αθήνας και στο λιμάνι του Πειραιά. Το σκηνικό αυτό γεμίζουν οι ήρωές του με έντονα ζωντανούς διαλόγους, αλλά και ο ίδιος

ο συγγραφέας με αφηγηματικά μέρη στα οποία κάνει αρκετές φορές την εμφάνισή του ως δραματοποιημένος αφηγητής. Σαν να θέλει να παίξει και εκείνος, δηλαδή, μέσα σε αυτό το σκηνικό τον ρόλο του!

Όλα αυτά τα στοιχεία δημιουργούν όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που χρειάζεται κανείς για τη δραματοποίηση ενός λογοτεχνικού έργου, όπως έχει ήδη γίνει βέβαια και με πολλά άλλα έργα του Ξενόπουλου σε μεγάλες θεατρικές σκηνές αλλά και στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση. Χαρακτηριστικά είναι τα έργα «Στέλλα Βιολάντη», «Ο Ποπολάρος», «Αναδυομένη» και «Τερέζα Βάρμα Δακόστα». Εκτός όμως από τη δραματοποίηση, το συγκεκριμένο έργο δίνει αφορμές για μία σειρά δραστηριοτήτων που μπορούν να γίνουν είτε στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας είτε ως ανάθεση ατομικών εργασιών.

Σε μία εποχή που το Σχολείο αναζητά τρόπους να αναθερμάνει το ενδιαφέρον των μαθητών και των μαθητριών για τη γνώση, η λογοτεχνία έρχεται ως πολύτιμος αρωγός. Και σε αυτή την αναζήτηση έρχεται η κλασική λογοτεχνία να καταδείξει ότι οι ανάγκες, οι επιθυμίες, τα ερωτήματα και τα διλήμματα των ανθρώπων παραμένουν διαχρονικά ίδια και ότι, αν ακολουθήσουμε τα χνάρια των ηρώων της ιστορίας, μπορεί να βρούμε και τα δικά μας χνάρια μέσα στον χρόνο μέσα από την ταύτιση ή και την αντίστιξη μαζί τους. Ας επαναφέρουμε, λοιπόν, στο επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας την τέχνη, έτσι ώστε, σύμφωνα με τον Dewey, η διανοητική δραστηριότητα, διαποτισμένη από το στοιχείο της αισθητικής εμπειρίας, να γίνει ένα ολοκληρωμένο γεγονός.

Σας προσκαλούμε, λοιπόν, να αξιοποιήσετε το μυθιστόρημα «Πλούσιοι και φτωχοί» προτείνοντας τις ακόλουθες εκπαιδευτικές δράσεις:

- **Δραματοποίηση:** Ενδεικτικό διάγραμμα δραματοποίησης με ενδεικτικές σκηνές ανά ενότητα – πρόσωπα του έργου – πρότυπο σεναρίου για τις τρεις πρώτες σκηνές του Α' Κεφαλαίου.
- **Θεμιτός και αθέμιτος πλουτισμός:** Ως θέμα συζήτησης μέσα από τις προσωπικές ιστορίες των ηρώων – Σύγκριση με το σήμερα – Παραγωγή λόγου.
- **Η μεταβολή της τύχης από την ευτυχία στη δυστυχία:** Ως θέμα συζήτησης – Αξιοποίηση παράλληλων κειμένων από άλλα λογοτεχνικά έργα.
- **Η φιλία:** Χαρακτηριστικά γνωρίσματα γνήσιας και κίβδηλης φιλίας – Σκιαγράφηση Πώπου και Αντώνη – Παραγωγή λόγου.
- **Οι κοινωνικές τάξεις στα τέλη του 19ου αιώνα:** Αναζήτηση πληροφοριών – Έρευνα – Οπτικό υλικό (ενδυμασία, σπίτια, συνήθειες).
- **Ο επιστημονικός σοσιαλισμός στην Ευρώπη: Αναζήτηση πληροφοριών:** Αίτια – Στόχοι – Πολιτική – Εκπρόσωποι.
- **Η θέση της γυναίκας στα τέλη του 19ου αιώνα:** Ηθογραφία των γυναικών του μυθιστορήματος – Ο ρόλος της κοινωνικής τάξης, τα ήθη και οι περιορισμοί – Η προίκα (προβ. Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς, Ανδρέας Λασκαράτος) – Γυναικεία ενσυναίσθηση.
- **Οι Μπόεμ των Αθηνών: Αναζήτηση πληροφοριών:** Οπτικό υλικό (ενδυμασία, συνήθειες).
- **Γνωριμία με τον πολιτισμό των Επτανήσων:** Ποίηση & Πεζογραφία – Διάλεκτος – Δημοτικά τραγούδια και χοροί.

Καλή αξιοποίηση!

Με εκτίμηση

Μαρία Κασιμάτη

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ

Ο Πώπος ο Δαγάτορας δεν μπορούσε ποτέ να φανταστεί πως ήταν δυνατό να τον αφηγήσει η Κλεμεντίνα του Ρουκάλη-Φαραού! Την οικογένεια αυτή τη θεωρούσε τόσο παρακατιανή, τόσο κατώτερη κοινωνικώς απ' τη δική του, ώστε πολλές φορές θαύμαζε «τη δύναμη της αγάπης», που τον έκαμε να καταδεχτεί να ρίξει την αγάπη του στο κορίτσι της.

Σελ. 31

«Εγώ;» διαμαρτυρήθηκε ζωηρά ο Ρουκάλης. «Εγώ σε πλούσιους και φτωχούς; Έχεις μεγάλο λάθος!... Δε διαιρώ τους ανθρώπους παρά σε ανθρώπους και... σε μη ανθρώπους. Είναι και φτωχοί που αξίζουν όσο και οι πλουσιότεροι. Στον τόπο μας, παραδείγματος χάρη: ο Μούδρος ο Μανώλης –τονε ξέρεις– είναι τετράπλουτος. Μα μπορείς να πεις πως αξίζει περισσότερο από τον κόντε Τσέζαρε; Κι ας μην έχει καλά καλά να φάει ο κόντε Τσέζαρες... Α, φίλε μου Πώπο! Ούτε τον κόσμο ξέρεις ακόμα, ούτε μένα».

Σελ. 194

«Το ιδανικό του σοσιαλισμού», εξακολούθησε ο Χαρίσης, «είναι να εξασφαλίσει επί ζωής σε κάθε άνθρωπο, απ' οποιαδήποτε ράτσα –γιατί είναι στιγμές που κι άνθρωποι από τη ράτσα των πλουσίων έχουν ανάγκη από τέτοια εξασφάλιση– τροφή, κατοικία κι ενδυμασία. Δεν μπορεί όμως να είναι το ιδανικό του και μια τελεία ισότητας, δηλαδή μια χίμαιρα. Μην ακούς λόγια! Ο δυνατός θα 'χει πάντα κάτι περισσότερο».

Σελ. 273

Όχι, η Κλεμεντίνα δεν το παραδεχόταν. Γι' αυτήν, ο Πώπος Δαγάτορας ήταν πάντα ο άντρας, που μια φορά τον αγαπούσε. Και σε μια τέτοια περίπτωση η γυναίκα, πιο γενναιόψυχη, κατάφερε ευκολότατα να θυμηθεί μερικά πράγματα και να ξεχάσει μερικά άλλα...

Σελ. 408

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

Κύρια Πρόσωπα:

- Πώπος (Παναγιώτης) Δαγάτορας
- Αντώνης Ρουκάλης-Φαραός
- Κλεμεντίνα Ρουκάλη-Φαραού
- Βιργινία: μητέρα του Πώπου
- Μένης (Κλεομένης) Μανιάς
- Γιάννης Μανιάς: θείος του Μένη
- Γιάννης Βενετής: γαλατάς

Δευτερεύοντα πρόσωπα:

- Σταθάκης Δαγάτορας: πατέρας του Πώπου
- Διονυσάκης Δαγάτορας: θείος του Πώπου
- Γερο-Ρουκάλης: πατέρας Αντώνη και Κλεμεντίνας
- Μητέρα Κλεμεντίνας
- Κυρα-Αννέτα
- Αγγελική: μαγείρισσα
- Τζούλια: σπιτονοικοκυρά στην Αθήνα
- Ζηνοβία: κόρη της Τζούλιας στην Αθήνα – ερωμένη του Αντώνη
- Ζέππος: αδερφός της Ζηνοβίας
- Ευρυδίκη: αδερφή του Μένη
- Κώστας: γιος του Γιάννη Βενετή
- Αγλαΐα: κόρη του Γιάννη Βενετή

- Μαθιός Αδάμης: πλούσιος συγγενής
- Σύζυγος Μαθιού Αδάμη
- Ελένη: μαθήτρια Πώπου
- Καπνιστής: συγγενής των Ρουκαλαίων από τη Ρωσία
- Ζυγίδης: χρηματιστής

Παρέα σοσιαλιστών

- Λέων Χαρίσης: φιλόσοφος & μαθηματικός
- Σπύρος Καλούτης
- Γιάννης Πλατής
- Κώστας Κουρουνάς
- Θωμάς Ιωαννίδης
- Πελοπίδας Ζάχος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΚΗΝΩΝ ΑΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΟΥ ΕΝΔΕΙΚΝΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ

A' ΜΕΡΟΣ

A) Αυτό δεν μπορεί να γίνει

Βλ. Πρότυπο Σεναρίου*

B) Τα μάτια των Ρουκαλαίων

Διάλογος του Πώπου με τον πατέρα του Σταθάκη για την ύπαρξη ανώτερης ράτσας – απόσπασμα

Διαλόγου Πώπου με τον φίλο του Αντώνη – απόσπασμα

Μονόλογος αφηγητή για τα μάτια των Ρουκαλαίων – σύνθεση αποσπασμάτων αρχικού κειμένου

Το ταξίδι του Πώπου για σπουδές στην Αθήνα – Η αναχώρηση και ο αποχαιρετισμός με την Κλεμεντίνα, με τον Αντώνη, με τη μάνα του

Γ) Ένα χτύπημα της τύχης

Η γνωριμία με τον Μένη Μανιά στην Αθήνα – απόσπασμα διαλόγου

Η φωτιά στο ξυλουργείο των Δαγατοραίων στη Ζάκυνθο – αναπαράσταση φωτιάς

Δ) Η κατάσταση γίνεται πειστική

Υποψήφιος γαμπρός από την ίδια ράτσα – η περίπτωση του Μίμη Καρότση – μονόλογος αφηγητή

Ο γερο-Ρουκάλης επισκέπτεται τη Δαγατορίνα – η σύνταξη γράμμα-τος στους πλούσιους συγγενείς της Ρωσίας για αποστολή προίκας

Ο μπάρμπα Διονυσάκης εξομολογείται στον Πώπο την οικονομική δυσπραγία – απόσπασμα διαλόγου

Ο Πώπος διαπληκτίζεται με τον Αντώνη

Ανανέωση όρκων αγάπης με την Κλεμεντίνα

Ο Πώπος πρέπει να βρει εργασία – Μονόλογος Πώπου

B' ΜΕΡΟΣ

A) Ένας ανέλπιστος σύννοικος

- Ο Αντώνης πηγαίνει για σπουδές στην Αθήνα – η συγκατοίκηση των δύο φίλων – απόσπασμα διαλόγου
- Η μίζερη εμφάνιση του Αντώνη υποδηλώνει την ανέχεια της οικογένειάς του – Μονόλογος Πώπου
- Η γνωριμία του Πώπου με την κυρία Τζούλια και τη Ζηνοβία – ερωτικός δεσμός με τη Ζηνοβία
- Ο Αντώνης εντυπωσιάζει με την εξυπνάδα του τον Μένη – διάλογος Αντώνη & Μένη
- Ανατροπή στις σχέσεις – ο Αντώνης κερδίζει τις εντυπώσεις, ο Πώπος γίνεται παρατηρητής: Μονόλογος αφηγητή

B) Τα οικονομικά μας

- Οι οικονομικές στερήσεις δεν αρκούν – Το παιχνίδι πίστωσης με τη λίρα
- Γυρεύοντας ιδιαίτερα μαθήματα – Η διστακτικότητα του Μένη – «Δύσκολο... Θα το έχω υπόψη μου!»
- Η αγγελία στη Νέα Εφημερίδα – Η επίπληξη του Αντώνη για το μη πρακτικό του πνεύμα – διόρθωση της αγγελίας

- Η συνάντηση με τον Γιάννη Βενετή – το πρώτο ιδιαίτερο – διάλογος Πώπου και Γιάννη Βενετή για τα δίδατρα και το γάλα
- Ο πρώτος μισθός, η διασκέδαση των τριών φίλων και το μεθύσι του Πώπου
- Τα μάτια – Μονόλογος του Πώπου για την απερισκεψία του και για τα μάτια

Γ) Τα εμπόρια του Αντώνη

- Ο Αντώνης δικτυώνεται στον εμπορικό κόσμο – Μονόλογος αφηγητή
- Ο Αντώνης πείθει τον Πώπο και για δεύτερο ιδιαίτερο – μισοτιμής όμως – Μαθητής ο Ζέππος, ο αδερφός της Ζηνοβίας – Διάλογος των δύο
- Τα γράμματα της Κλεμεντίας στον Αντώνη – Ο Πώπος δε χάνει την ελπίδα του
- Γνωριμία του Αντώνη με τον Γιάννη Βενετή – Ο ενθουσιασμός του Βενετή για τον πρακτικό Αντώνη – Τραπέζωμα και γνωριμία με την Αγγλαΐα
- Διάλογος Πώπου και Αντώνη για μελλοντικές παντρείες – το αξιακό σύστημα του Αντώνη και του Πώπου – καταφανής διαφοροποίηση των δύο φίλων

Δ) Δύσκολα τα πράγματα

- Γράμμα του Πώπου και απάντηση από τον θείο Διονυσάκη – Μονόλογος Πώπου
- Ο χωρισμός του Αντώνη με τη Ζηνοβία – Οι δύο φίλοι δε μένουν πια μαζί – Μονόλογος αφηγητή
- Διαβεβαιώσεις του Αντώνη για τη στήριξη του Πώπου ως γαμπρού του - Διάλογος
- Δυσθυμία του Πώπου λόγω της οικονομικής δυσπραγίας – Το ταξίδι στη Ζάκυνθο που δεν μπόρεσε να κάνει – Αποχαιρετισμός και συναισθηματική απόσταση των δύο φίλων

Γ' ΜΕΡΟΣ

A) Οικογενειάρχης

- Ο Πώπος αποφασίζει να μεταφέρει την οικογένειά του στην Αθήνα – Η φτώχεια των Δαγατοραίων συνεχίζεται – Μονόλογος αφηγητή
- Η συνάντηση και η ανανέωση των όρκων με την Κλεμεντίνα – Διάλογος
- Πώς γίνονται τα χρήματα; Η συμβολή της τύχης και του χαρακτήρα – Μονόλογος Πώπου – Διάλογος Πώπου και Αντώνη

B) Οι καινούργιες παρέες του Πώπου

- Η γνωριμία του Πώπου με τον Μαθιό Αδάμη στον Πειραιά – Διάλογος της Βιργινίας με τη σύζυγο του Αδάμη και τον Μαθιό Αδάμη
- Αναφορά στους Μποέμ της Αθήνας – Μονόλογος αφηγητή
- Γνωριμία του Πώπου με τον Σπύρο Καλούτη – Διάλογος
- Γνωριμία με τον φιλόσοφο Λέοντα Χαρίση – Διάλεξη του Χαρίση στο καφενείο του Χαραμή (διασκευή του αρχικού κειμένου σε μονόλογο) – Συνομιλία με τους σοσιαλιστές θαμώνες
- Η μύηση του Πώπου στον σοσιαλισμό – Διάλογος με τον Λέοντα Χαρίση – Γενού σοσιαλιστής. Έτσι μόνο κάτι θα κάμεις!

Γ) Η Κλεμεντίνα κληρονομεί

- Η Κλεμεντίνα κληρονόμος περιουσίας από τον πλούσιο συγγενή στη Ρωσία – Μονόλογος αφηγητή
- Το συγγραφικό έργο του Πώπου δεν αποφέρει – Σκέψεις για αποδέσμευση της Κλεμεντίνας από τους όρκους – Μονόλογος Πώπου
- Οι δύο φίλοι έχουν γίνει άντρες – Διάλογος Πώπου και Αντώνη για δουλειές και αισθηματικά
- Η επιστροφή του Μένη Μανιά από τη Γερμανία

- Η ίδρυση της Τράπεζας Ελληνικής Πίστεως – Συνομιλίες στο σαλόνι των Μανιάδων – Πρόσωπα: Μένης, Αντώνης, Ευρυδίκη, Πώπος, Γιάννης Μανιάς, Ζυγίδης
- Η μοιρασιά των θέσεων εργασίας στους ημέτερους – Μονόλογος αφηγητή
- Η Τράπεζα – Διάλεξη Χαρίση στο καφενείο

Δ) Όχι!

- Η πρόταση του Αντώνη για την προικοδοσία του Πώπου – Η άδικη μοιρασιά και το παζάρι – Διάλογος του Αντώνη και του Πώπου
- Η περήφανη άρνηση – Όχι!

Δ' ΜΕΡΟΣ

A) Καινούργια ζωή

- Μονόλογος αφηγητή για την εξέλιξη των ηρώων – καινούργιοι συσχετισμοί
- Ο Πώπος αποφασίζει να γυρίσει σελίδα στα αισθηματικά του - Ο έρωτας με την Ελένη – τρυφερό στιγμιότυπο χωρίς λόγια – Μονόλογος αφηγητή
- Διάλογος Πώπου με τη μητέρα του για την αποκατάσταση της Ελένης
- Η συνάντηση με τον Γιάννη Βενετή – Διάλογος με χιούμορ
- Ο Πώπος ζητά δανεικά από Γιάννη Βενετή: Διάλογος με τον Γιάννη Βενετή – Διάλογος με τον Μαθιό Αδάμη
- Συγκινητικός Διάλογος Πώπου με τη μητέρα του – η αποδοχή της φτώχειας

B) Στην τράπεζα της «Ελληνικής Πίστεως»

- Προσφυγή στην Τράπεζα της Ελληνικής Πίστεως – Οι φίλοι θα βοηθήσουν; – Μονόλογος αφηγητή
- Διάλογος Αντώνη – Πώπου – Μένη: Η ταπείνωση του Πώπου –

Από φιλική διαταγή σε φιλική ζητιανιά

- Η άρνηση και το ξέσπασμα του Πώπου απέναντι στους πλουτοκράτες

Γ) Νέον Φως

- Ο Πώπος επενδύει όλο του το υστέρημα στην έκδοση της εφημερίδας – σκηνικό γραφείου και τυπογραφείου με τους ομοϊδεάτες φίλους του – Οι τίτλοι των άρθρων
- Η θυσία για την ιδέα – Η αποδέσμευση της Ελένης
- Η προπαγάνδα στο Γυμνάσιο – προβλήματα με τον Γυμνασιάρχη
- Η ζητιανιά και η φτώχεια του Πώπου σε σημείο εξαθλίωσης

Δ) Το πρώτο θύμα της ιδέας

- Το διαφοράκι για τον βασιλέα και η πολιτική ηγεσία – Μονόλογος αφηγητή
- Η φυλάκιση του Πώπου και η αρρώστια του
- Η μυστική μεσολάβηση για την αποφυλάκιση του Πώπου – Διάλογος με τον Αττικάρχη
- Η ανάκαμψη του Πώπου – η χαρά της μητέρας του
- Αυτοπραγμάτωση ή παραλήρημα; – Μονόλογος του Πώπου
- Το τέλος

*ΠΡΟΤΥΠΟ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

ΣΚΗΝΗ Α΄

Ζάκυνθος – Αρχοντικό Ρουκαλαίων

Σκηηνικό: Κρεβατοκάμαρα Κλεμεντίνας και Αντώνη

Ο Αντώνης ανοίγει το πρώτο συρτάρι από το κομμό που βρίσκεται στην κρεβατοκάμαρα της Κλεμεντίνας αρώτητα και βρίσκει ένα ερωτικό γράμμα. Από τον γραφικό χαρακτήρα και από το Π. αντί υπογραφής στο τέλος του γράμματος αναγνωρίζει ότι αποστολέας είναι ο Πώπος.

Εκπαιδευτική πρόταση: Σε αυτό το γράμμα μπορούν να αξιοποιηθούν στοιχεία της επτανησιακής διαλέκτου, καθώς αποτελεί αυθόρμητη αποτύπωση των ερωτικών του αισθημάτων. Μαθητές και μαθήτριες με καταγωγή από τα Επτάνησα μπορούν να μας βοηθήσουν στη συγγραφή του.

Φωνή Πώπου εσωτερική (μαγνητοφωνημένη):

Κλεμεντίνα μου, γλυκιά μου, μπουγαρίνι μου μοσχομυριστό. Έβγα στο παραθύρι σου, μονάχα να σε δω... Τα όμορφά σου μάτια να χαρώ...

Το ηλιόλουστο πρόσωπό σου να φωτίσει την ψυχή μου... Ψυχή μου, ομορφιά μου... πώς αλλιώς να σου το πω;

Ναι, σε αγαπώ.

Π.

Πριν καλά καλά το τελειώσει αρχίζει να βγάζει φωνές με ψεύτικο θυμό:

A – Ορίστε! Ορίστε κατάσταση! Κι ο Πώπος ακόμα!... Α, μα το παράκανε αυτή η Κλεμεντίνα!... Πρέπει να της μαζέψουμε τα λουριά!... Θα ζουρλάνει όλο τον κόσμο!

Τρέχει πέρα δώθε έξαλλος, πάνω κάτω στις γυμνές από έπιπλα και χωρίς μπερντέδες κάμαρες, και διαδίδει το νέο στη μάνα του στη θεια του...

Στο σπίτι επικρατεί αναστάτωση... Στη σκηνή πηγαινοέρχονται ο Αντώνης, η μητέρα, η θεια... Η Κλεμεντίνα τεντώνεται στο κρεβάτι και ξυπνά με το ζόρι. Απαθέστατα λέει:

Κ - Ε, καλά!... Ζήτημα το κάνατε τώρα;... Μου 'στειλ' ένα γράμμα με την κυρ' Αννέτα... Ούτε το διάβασα... Να, εδεκεί το 'χω... Θα του το στείλω πίσω και τελειώνει!

Α - Έγνοια σου και θα του το δώσω εγώ! (Ο Αντώνης το βάζει στην τσέπη του.)

Κ - Μου κάνεις χάρη... Κοίταξε μόνο μην του πεις κανέν' άσχημο λόγο... Δε θέλω μαλώματα εξαιτίας μου... Εσείς είσαστε τόσο φίλοι...

Α - Ξέρω εγώ τι θα του πω... Μη σε γνοιάζει...

Σκηνογραφική οδηγία: Ο διάλογος, βάσει του κειμένου, να γίνει χωρίς οπτική επαφή των δύο αδερφών, καθώς τα ήθη της εποχής δεν επέτρεπαν τη θέαση της γυναίκας με τη νυχτικιά της.

Σε λίγο στην κάμαρα θα μπουν διαδοχικά η μητέρα, η θεία και ο πατέρας για να ανακρίνουν την κόρη και να διερευνήσουν τυχόν ερωτικά αισθήματα για τον Πώπο.

Μ - Εσύ τον αγαπάς αυτόνε;

Κ - Όχι, καθόλου. (Ξερά)

Μ - Κοίταξε καλά γιατί ο Πώπος δεν είναι για σένα. (αυστηρά)

Κ - Το ξέρω.

Θεία Ευγενία Φαραΐνα

Θ.Ε. - Κλεμεντίνα μου, πες μου την αλήθεια. Εσύ ενδιαφέρεσαι για τον Πώπο;

Κ - Μα όχι, όχι! (Φωνάζει με θυμό το κορίτσι.)

Θ.Ε. - Έλα, μπράβο! (Χαμογελάει η Ευγενία.) Ουφ, ησυχάζω, παιδί μου, γιατί ξέρεις, οι Δαγατοραίοι δεν είναι να συγγενέψουνε με μας.

Κ - Τ' άκουσα, τ' άκουσα, καλά!

Σε λίγο, να κι ο πατέρας. Της μιλάει μαλακά.

Π – Ο Αντώνης πήγε να του δώσει πίσω το γράμμα και θα του πει να σ' αφήσει ήσυχη. Εσένα... σε γνοιάζει γι' αυτό;

Κ – Ούτε για ιδέα!

Π – Γιατί ξέρεις... (χαϊδεύοντας το φαλιδισμένο μουστάκι του)... όποιον άλλον θέλεις, παιδί μου, μα όχι από τέτοια σόγια... Σήμερα μπορεί να 'μαστε φτωχοί, μας ψες ήμαστε πλούσιοι και σίγουρα (με έμφραση) θα ματαγίνουμε αύριο. Άλλοι εμείς και άλλοι οι Δαγατοραίοι.

Κ – Το ξέρω...

Π – Μην κοιτάς που αυτοί σήμερα μπορεί να βρίσκονται καλύτερ' από μας. Αυτό δεν έχει σημασία...

Κ – Μα το ξέρω! Άδικ' ανησυχήσατε... Δεν είναι τίποτα. Αν ήταν θα σας το 'λεγα.

Ο γέρος βγαίνει ησυχασμένος. Κι η Κλεμεντίνα, αφού τελειώνει το ντύσιμό της, τρέχει σ' ένα παμπάλαιο ξεχαρβαλιασμένο πιάνο με ουρά. Αρχίζει να παίζει το «Κάστα Ντίβα»¹ της Νόρμας. Το πρόσωπό της εκείνη τη στιγμή είναι πολύ αινιγματικό:

«Μπορεί να μην τον αγαπούσε· μα δεν το 'βλεπε και τόσο φανερά. Γιατί;»

ΣΚΗΝΗ Β΄

Γυμνάσιο – μέσα στην αίθουσα

Το μάθημα έχει αρχίσει και ο καθηγητής έχει ήδη βάλει απουσία στον Αντώνη. Διδάσκει «Αντιγόνη».

Σκηνογραφική οδηγία: Μπορεί να ακούγεται η απαγγελία αποσπάσματος από το αρχαίο κείμενο από τον καθηγητή.

Ο Αντώνης μπαίνει λαχανιασμένος. Κάθεται στο πρώτο θρανίο παρότι ο Πώπος έχει θέση στο πισινό.

¹ Ιταλική όπερα

Γ – Τι έπαθες εσύ; (Ρωτά ο Γυμνασιάρχης βιαστικά.)

Α – Αρρώστησε η αδερφή μου. (Αποκρίνεται ξερά ο Αντώνης.)

Ο Γυμνασιάρχης συνεχίζει την εξήγηση του πρώτου χορικού της «Αντιγόνης», ενώ ο Πώπος χλωμιάζει. Γνέφει με αγωνία στον φίλο του καθώς εκείνος γυρίζει το κεφάλι πίσω.

Π – (Αλήθεια;)

Α – (Νεύμα με τα μάτια προς τα πάνω – Όχι... ψέματα το 'πε, για να δικαιολογηθεί)

Κουδούνι διαλείμματος. Ξεχύνονται στο προαύλιο. Ο Αντώνης ζυγώνει τον Πώπο.

Α – Ένας περίπατος ίσιαμε τη Γαϊδουροταβέρνα θ' άξιζε σήμερα ό,τι πεις!

Π – Το σκάμε; (Προτείνει στ' αστεία ο Πώπος.)

Α – Έλα

Π – Όχι, καημένε. Να πάρεις κι άλλη απουσία;...

Α – Πάμε! (Φωνάζει ο Αντώνης.) Ύστερα έχουμε με τον παπά.

Π – Ε, τα Ιερά πια μπορούμε να τα αφήσουμε σήμερα... γι' αγάπη του ήλιου!

Αλλαγή σκηNIKΟΥ: Σε ένα ύψωμα – Ψηλώματα Γαϊδουροταβέρνας – καφενεδάκι δίπλα στην εκκλησούλα του Αϊ-Νικόλα

Π – Κουράστηκες;...

Α – Όχι, μα... Πάμε προς το γεφύρι... Εδώ τώρα θα 'ρθουν όλοι. Εκεί θα 'μαστε πιο μονάχοι

Προχωρούν και ο Αντώνης σταματά λαχανιασμένος...

Α – Ωστε... την αγαπάς πολύ την Κλεμεντίνα;

Π – (Τινάζεται όρθιος.)

Α – Κάτσε... έχουμε να μιλήσουμε... Το πρωί άνοιξα κατά τύχη το συρτάρι της αδερφής μου, έπιασα ένα γράμμα σου. Το διάβασα... δεν της είπα τίποτα... και πάλι της τ' άφησα εδεκεί... Για πες μου πότε της το 'στειλεις;

Π – Χτες.

A – Είναι το πρώτο, το είδα. Μα δε μου λες; Η Κλεμεντίνα σου απάντησε;

Π – Όχι. Πότε;

A – Μου φαίνεται πως δε θα σου απαντήσει. (Λέει με ένα στιγμιαίο χαμόγελο, παράξενο πολύ.)

Π – Κι εσύ πού το ξέρεις;

A – Το κατάλαβα από τον τρόπο που είχε αφήσει το γράμμα στο συρτάρι. Πες πως το πέταξε. Γιατί αν σκόπευε να σου απαντήσει, θα το φύλαγε στον κόρφο της, κι εγώ... δε θα το 'βλεπα ποτέ... Ας είναι· καλύτερα που ήρθ' έτσι...

Π – Καημένε Αντώνη. (Ψελλίζει στενοχωρημένος ο Πώπος.)

A – Πρέπει όμως να σε μαλώσω λίγο...

Π – Άλλο και τούτο... Γιατί;

A – Γιατί να μη μου πεις πως ερωτεύτηκες την Κλεμεντίνα; Θα σ' εμπόδιζα να πάθεις τέτοιο μασκαριλίκι.

Π – Γιατί μασκαριλίκι;

A – Γιατί δε θα απαντήσει στο γράμμα σου! Που θα πει πως δεν έπρεπε να της στείλεις γράμμα, να! Κατάλαβες τώρα;

Π – Κι αν μου απαντήσει;

A – Βάζουμε ό,τι στοίχημα θες. Δε θα σου απαντήσει! Σ' το λέω καθαρά: αν περιμένεις να σ' αγαπήσει ποτέ η Κλεμεντίνα είσαι ο πιο γελασμένος του κόσμου. Να 'ξερεις, καημένε, τι ιδέες έχει αυτή!... Γι' αυτό σου είπα, δε με ρωτούσες πρώτα εμένα;... Δε θα μου 'λεγες καμία ατιμία. Απεναντίας μάλιστα...

Π – Ό,τι έγινε, έγινε... (Λέει ο Πώπος νιώθοντας ταπεινωμένος και σαν να τον χώριζε απόσταση μεγάλη από τον Αντώνη πια...) Εμείς δεν μπορεί πια να 'μαστε φίλοι...

A – Και γιατί; Είσαι βλάκας; Επειδή ερωτεύτηκες την αδερφή μου; Φυσικότατο! Επειδή έκαμες την γκάφα να της γράφεις χωρίς να μου το πεις; Σου τη συγχωρώ με την καρδιά μου... Δεν υπάρχει λόγος να μην είμαστε φίλοι εμείς... Ξέρεις πόσο σ' αγαπώ... Και συ πάλι μ'

αγαπάς τόσο, που έβαλες στο νου σου να με κάνεις κι αδερφό. Όχι, όχι, αυτό θα ξεχαστεί. Πες πως ξεχάστηκε κιόλας... Ούτε που θα σου ξανακάμω λόγο... Γιατί δεν πιστεύω πάλι να της ξαναγράψεις;

Π – Κι αν μου απαντήσει; (Κάμει με πείσμα ο Πώπος.)

A – (Ξαναγελάει ο Αντώνης...) Δε θα σου απαντήσει! (Προφέρει σταθερά, αφού ξεγελάει, με τα μάτια καρφωμένα πέρα στον κάμπο.)

Π – Αν μου απαντήσει;

A – Ε! Τότε θα σου τη δώσω και θα γίνουμε αδέρφια. Για την ώρα, ας είμαστε φίλοι αδερφικοί. Είσ' ευχαριστημένος;

Π – Καλά... (Λέει ο Πώπος που είχε ξαναβρεί το ολόφωτο βλέμμα του φίλου του και δεν αισθανόταν καμία απόσταση πια. Δεν μπορεί όμως να πει τίποτε άλλο.)

ΣΚΗΝΗ Γ΄

Τα σπίτια των Δαγατοραίων και των Ρουκαλαίων γειτνιάζουν. Τα παράθυρα των νέων βρίσκονται απέναντι. Η κυρα-Αννέτα απαντά:

(Νευματική επικοινωνία)

Π - Τι έγινε; Έχουμε κανένα νέο;

A – Όχι τίποτα!

Δειλινό...

A – Πώπο, ε, Πώπο, πάμε καμιά βόλτα;

Π – Δεν μπορώ, καημένε, είμαι αδιάθετος.

A – Ξέρω τι έχεις... μ' άμα σε χτυπήσει ο αέρας της θάλασσας, θα σου περάσει. Έλα, πάμε.

Π – Δεν μπορώ...

A – Καλά, πάω μονάχος μου.

Ο Πώπος κοιτά τον Αντώνη καθώς φεύγει. Η Κλεμεντίνα βγαίνει στο παράθυρο του Ρουκαλείκου και πριν την καταλάβει, πριν να γυρίσει προς το μέρος της... του λέει:

K – Αλήθεια;...

Γυρίζει μ' έναν παλμό, την κοιτάζει μ' εκστατικό χαμόγελο και

την καλησπερίζει.

Π – Καλησπέρα, δεσποσύνη μου...

Κ – Καλησπέρα... Μα αλήθεια είσαι άρρωστος;

Π – Όχι. Έτσι το 'πα, γιατί έχω να διαβάσω.

Κ – Καλά το κατάλαβα! Γιατί ξέρω πως εσύ διαβάζεις... Ο Αντώνης μόνο δεν αφήνει τον περιπατό του για τα μαθήματα.

Π – Τι ανάγκη έχει; Είναι έξυπνος και τα παίρνει με την πρώτη...

Κ – Ναι! Γι' αυτό βλέπει και παθαίνει να προβιβαστεί μ' ένα καλώς! Καθώς μιλούν έτσι δυνατά για τον κόσμο, ο Πώπος τής γνέφει κιόλα για το γράμμα του.

Άξαφνα εκείνη κόβει την ομιλία της και, με κάποια έκπληξη, ρωτά σιγά:

Κ – Τι;...

Ο Πώπος τής γνέφει καθαρότερα.

Κ – Α! (Κάνει η Κλεμεντίνα και γελά σα να της θύμισε κάτι αστείο. Σε λίγο τού γνέφει προς τα κάτω δείχνοντας την πόρτα του σπιτιού της.)

Π – Τώρα;

Κ – Ναι, σε πέντε λεπτά. (Και μπαίνει μέσα.)

Ο Πώπος πηγαινοέρχεται με αγωνία στο πλακόστρωτο...

Κ – Έλα δω!

Η Κλεμεντίνα κλείνει αμέσως την πόρτα και βρίσκονται οι δυο τους στη μεγάλη εκείνη μπασιά, πλακοστρωμένη μια φορά –γιατί σήμερα οι περισσότερες πλάκες είναι ραγισμένες, σπασμένες και κουτσουρεμένες-, απ' όπου αρχίζει μια πέτρινη σκάλα...

Κ – Κάτσε.

Π – Μα...

Κ – Έγνοια σου, ο πατέρας μου κι ο Αντώνης λείπουν, η μητέρα μου δε με κατάλαβε που κατέβηκα κι η θεία Ευγενία... δεν τη γνοιάζει.

Π – Κι αν σε φωνάξει τώρα η μητέρα σου;

Κ – Τρέχω εγώ και συ φεύγεις.

Π – Κι αν έρθει κανένας απ' όξω;

Κ – Δεν ανοίγω αν δεν κρυφτείς πίσω από τη σκάλα.

Π – Καλά! (Χαμογελάει ο Πώπος και κάθεται.)

Εκείνη στάθηκε κοντά του ορθή, λιγάκι γυρτή, με το 'να γόνατο λυγισμένο στο κάθισμα και με το 'να χέρι στηριγμένο στη ράχη του πάγκου.

Π – Το διάβασες λοιπόν;

Κ – Ναι, ναι... Μα το κακό είναι που το διάβασαν κι άλλοι!... Το βρήκε ο Αντώνης...

Π – Μου το 'πε... Το είδε, λέει, στο συρτάρι σου, το διάβασε και τ' άφησε κει.

Κ – Μπα! Καλέ, το πήρε για να σου το δώσει!... Δε σου το 'δωσε;

Π – Α, έτσι ε; (Κάνει ο Πώπος χωρίς να απορήσει και πολύ.) Το πήρε για να μου το δώσει; Και το 'χει αυτός;... Όχι, δε μου το 'δωσε... Με βεβαίωσε μόνο πως δε θα μου απαντήσεις... Εσύ όμως θα μου απαντήσεις... αλήθεια;

Κ – Να σου γράψω;... Α, όχι! Δε γράφω εγώ ποτέ. Έπειτα το βρίσκω περιττό...

Π – Ναι, βέβαια... όταν μπορείς να μου απαντήσεις με το στόμα...

Κ – Δεν εννοούσα αυτό. (Τον κόβει η Κλεμεντίνα.)

Π – Αλλά τι;

Κ – Αυτό το πράγμα δεν μπορεί να γίνει...

Π – Ποιο;

Κ – Αυτό... μεταξύ μας.

Π – Γιατί;

Κ – Γιατί δεν το θέλει κανένας. Ούτε ο αδερφός μου, ούτε οι γονείς μου, ούτε η θεία μου... Μου 'φαγαν τ' αυτιά από χτες να μου λένε τούτο κι εκείνο.

Π – Εναντίο μου;

Κ – Φυσικά!...

Π – Κι ο Αντώνης;

Κ – Περισσότερο απ' όλους!

Π – Περίεργο!

Κ – Κι εγώ αυτό είπα. Πολύ περίεργο μάλιστα.

Π – Μα τι σου λένε;

Κ – Πως εσύ δεν είσαι για μένα· τι άλλο να μου πουν.

Π – Και πού το στηρίζου; Πες μου την αλήθεια... Θέλω να ξέρω...

Κ – Μήπως ξέρω εγώ;... Βρίσκουν πως οι οικογένειές μας... δεν μπορούν να συγγενέψουν.

Π – Α, κατάλαβα! Ιδέες... το Λίμπρο Ντόρο... Μου φαίνεται όμως πως οι Ρουκαλαίοι δεν είναι γραμμένοι...

Κ – Όχι, όχι, δεν το πιστεύω γι' αυτό. Καθώς κατάλαβα εγώ, από τα λόγια προπάντων του πατέρα μου... είναι κάτι άλλο, πιο σπουδαίο γι' αυτούς.

Π – Μα τι;

Κ – Φαίνεται... πως ονειρεύονται... κανέναν πιο πλούσιο...

Π – Από μένα; (Φωνάζει ο Πώπος χωρίς να το θέλει.)

(Η Κλεμεντίνα σηκώνει τους ώμους.)

Κ – Κι από σένα. (Ψιθυρίζει) Γι' αυτό σου είπα μου φάνηκε περίεργο... Εμείς σήμερα είμαστε φτωχοί, ω δεν το κρύβουμε!... Σεις έχετε τον τρόπο σας, και πολύ καλά μάλιστα. Κι όμως, ο πατέρας μου μιλεί για σόγια.

Π – Τι σόγια; (Κάμει ο Πώπος και του 'ρχεται να γελάσει.)

Κ – Δεν ξέρω καλά. (Αποκρίνεται η Κλεμεντίνα σοβαρή.) Στοχάζομαι όμως πως θέλουν να πουν για τους συγγενείς...

Π – Ποιους συγγενείς; Αυτούς που έχετε στη Ρωσία;

Κ – Όχι, αυτούς που 'χουμε εδώ. Ξέρεις, όλοι μας οι συγγενείς εδώ είναι πλούσιοι... Μαρκέτηδες, Καρότσηδες, Λαζαίοι... Αλήθεια, τα 'χουμε τώρα χαλασμένα... ίσως αυτοί μας περιφρονούν που είμαστε φτωχοί...

(Ο Πώπος ξέρει την αιτία... θυμώμενος τη διαγωγή της Ρουκάλαινας... αλλά δε μιλά...)

Κ – Ο πατέρας όμως λέει ότι το αίμα νερό δε γίνεται κι ελπίζει πως αύριο μεθαύριο, που θα πλουτίσουμε πάλι, όλοι θα πέσουνε στα πόδια μας.

(Και γιατί θα πλουτίσετε αύριο-μεθαύριο; Του φάνηκε όμως σαν κωμικό, σχεδόν άπρεπο, και το κατάπιε.)

Κ – Ενώ οι συγγενείς οι δικοί σας είναι όλοι μικροί άνθρωποι... φτωχοί... Ψέματα;... Γι' αυτό ο πατέρας μου λέει τα σόγια. Όχι για το Λίμπρο Ντόρο...

Π – Ναι, αλήθεια είναι. (Ομολογεί ο Πώπος, που στο κεφάλι του οι ιδέες άρχισαν τώρα να χτυπιούνται..) Δεν έχω πλούσιους συγγενείς εκτός από τον μπάρμπα-Διονυσάκη. Μα τι σημαίνει; Δεν περιμένω από συγγενείς εγώ, ούτε κείνοι από εμένα. Ή τους έχω ή δεν τους έχω, το ίδιο είναι!

(Παύση...)

Π – Κι ο Αντώνης;

Κ – Το ίδιο κι ο Αντώνης.

Π – Μα μεις μιλήσαμε!... Και μου υποσχέθηκε πως αν μου απαντήσεις... αν μ' αγαπάς...

Κ – Έτσι σου το 'πε... Είναι πονηρός... Επειδή, δηλαδή, ήταν βέβαιος πως δε θα σου απαντούσα... Μην του πεις όμως τίποτα, σε παρακαλώ... Δεν τον φοβάμαι, μα δεν το θέλω. Εγώ σου τα είπα, για να τα ξέρεις.

(Ο Πώπος σκοτεινιάζει...)

Π – Καλά... Και συ τι λες για όλ' αυτά;

Κ – Τι να σου πω; Μπορεί να γίνει αυτό, αν δεν το θέλουν οι δικοί μου;...

Π – Μπορεί!... Αν εσύ μ' αγαπάς... Μ' αγαπάς εσύ;

Κ – Δεν ξέρω...

Π – Α! Πώς μπορεί να μην ξέρεις;...

Κ – Μα σε βεβαιώ, σου ορκίζομαι! Μια συμπάθεια, δε λέω, πάντα υπάρχει... Μα μ' αυτά που μου ψάλλουν όλοι τους από χτες, με σκότισαν τόσο, μ' εσάστισαν... Μα έστω και να σ' αγαπούσα. Τι ωφελεί; (Ο Πώπος πετάγεται όρθιος... σαν να φωτίστηκε από ένα νέο φως...)

Π – Καλά! Κι αν ύστερα από τέσσερα πέντε χρόνια έβλεπες όλους τους δικούς σου, όχι μόνο να θέλουν, παρά να με παρακαλούν γο-

νατιστοί;

Κ – Και μόνο να το 'θελαν, θα μου έφτανε!

Π – Θα με περιμένεις, λοιπόν τέσσερα-πέντε χρόνια;

Κ – Και δέκα και είκοσι! Όσα θέλεις!...

Π – Κι αν είναι ανάγκη να λείψω, να πάω μακριά;...

Κ – Θα σε περιμένω όπου κι αν είσαι!

Π – Κι αν θελήσουν να σου δώσουν άλλον;...

Κ – Δε θα με αναγκάσουν ποτέ!

Π – Έχω τον λόγο σου, Κλεμεντίνα;

Κ – Ναι!

Π – Το χέρι σου...

Αλλά τη στιγμή ακριβώς που του έτεινε ολοπρόθυμα το χέρι της, χτύπησε απ' έξω ο σιδερένιος μπατταδούρος της πόρτας. Δεν πρόλαβε ο Πώπος ούτε να το αγγίξει γιατί η Κλεμεντίνα έφυγε από κοντά του με πνιγμένες φωνές.

Το βιβλίο ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΙ κυκλοφορεί από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ.

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γρηγόριος Ξενόπουλος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ: Μαρία Κασιμάτη

ISBN: 978-618-01-4931-9